

A Régi magyar nyelvi források kiadásra való előkészítése és kiadása című kutatás keretében már több OTKA pályázati ciklusban folytak munkálatok a kialakult gyakorlat szerint három témakörben. A jelenlegi beszámolóban az elvégzett munkát ezek sorrendjében tekintjük át.

A pályázati ciklus idejére vállalt céljainkat teljesítettük, és többletfeladatokat is vállaltunk.

A) Régi Magyar Kódexek

A 2010–2014-es időszak folyamán kutatócsoportunk előállította az Apor-kódex korszerű kiadását, mely a *Régi Magyar Kódexek* sorozat 33. számaként lát napvilágot, a sorozat kialakított elveinek szellemében (a nyelvemlék hasonmása és betűhű átirata bevezetéssel és jegyzetekkel), s egyúttal a mai technikai igényeknek megfelelően (DVD-melléklettel).

E munkálatok jelentőségét először is az adja meg, hogy az Apor-kódex a magyar kódexirodalom korai, 15. századi rétegéhez tartozik; benne jelenik meg a Zsoltárok könyvének első magyar fordítása, mely egyben az ún. Huszita Biblia egyik fennmaradt eleme is. Az egész kérdéskör így mind a nyelvtörténet, mind az irodalomtörténet, mind a művelődéstörténet számára igen fontos terület, mely a mai napig megoldatlan kérdések egész sorát rejt magában. Annak tudatában, hogy a további kutatásoknak elengedhetetlen feltétele egy megbízható kiadás (márpedig az utolsó, csak fakszimilét tartalmazó kiadás is több mint 70 évvel ezelőtt jelent meg), sürgős feladatunknak tartottuk e terv megvalósítását.

Erre olyan körülmények között került sor, amelyek minden szempontból kedvező hátteret biztosítottak a munkálatoknak. A 2009-es „Látjátok feleim...” nyelvemlék-kiállításra megtörtént az Apor-kódex (régóta esedékes, sőt sürgőssé vált) restaurálása az OSZK-ban; ezt megelőzően pedig megállapodás született az OSZK és a kódexet őrző sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum között a kódex kiadására is. Ehhez a tervhez csatlakozott kutatócsoportunk, így a kiadás három intézmény közös kiadásaként lát napvilágot. Ez az intézményközi és egyben tudományközi együttműködés több szempontból is meghatározó szerepet játszik. Az a tény, hogy az OSZK két munkatársa, Madas Edit irodalomtörténész és Tóth Zsuzsanna, az Apor-kódex restaurátora is részt vett a munkálatokban, nagymértékben elmélyítette és gazdagította a kiadvány bevezető tanulmányában tárgyalt kérdéseket, a közös kiadás ténye pedig feltétlenül hozzájárul ahhoz, hogy a kötet a kutatók szélesebb köre számára is ismertté és hozzáférhetővé váljék. (A 2015-ben tartandó könyvbemutatót az OSZK szervezi, a közreadók pedig meghívást kaptak arra, hogy erdélyi tudományos körökben is megismertessék a kötetet.)

A kódexkiadási munkálatok egyes fázisai a következőképpen összegezhetők:

1. Az átirat (228 kódexlap) teljes anyagának elkészítése. Ezt a feladatot hat egyetemi hallgató és két doktorandusz végezte el; ugyanők párosával ellenőrizték is egymás munkáját. A töredékes lapok gondozását (a hozzá tartozó latin zsoltárszövegekkel együtt) Zelliger Erzsébet vállalta. E munkaszakasznál rendszeresen zajlottak Haader Lea és Korompay Klára vezetésével olyan megbeszélések, melyek a felmerülő problémák megoldását szolgálták.
2. Az átirat teljes anyagának újabb, másodszori és harmadszori ellenőrzése. Ezt a munkát a négy közreadó végezte el: Haader Lea, Kocsis Réka, Korompay Klára és Szentgyörgyi Rudolf. Több félén át heti rendszerességgel tartott találkozásokon minden részletében áttekintették és egyeztetették az átirat teljes anyagát, s tisztázták a vele kapcsolatos, sokszor meglehetősen bonyolult kérdéseket.
3. Az így kialakított átirat számítógépes gondozása (vö. a korrektúrában tett javítások rendszeres átvitele, a speciális karakterek kezelése stb.) Ezt a munkát a kötet technikai szerkesztője, Heiszer Erika végezte.
4. Az eredeti kódex tanulmányozása és az átirat kritikus pontjainak ellenőrzése a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeumban. Ez az intézmény egyúttal kiadványunk társkiadója is; a munka feltételeit Vargha Mihály igazgató és Boér Hunor, a Múzeum munkatársa biztosította. A tanulmányutat az OTKA-pályázat tette lehetővé; időpontja: 2014. szeptember 22–25., résztvevői: a fenti négy közreadó. Az út fontos tanulságokkal járt: jelentősen hozzájárult (a javításokon túl) a kódex még pontosabb leírásához is.
5. A kódex hasonmás lapjainak gondozása. A képszerkesztést az ELTE Magyar Nyelvtudományi Doktori Programjának hallgatója, Kocsis Zsuzsanna végezte.

6. A kiadványt kísérő DVD előállítás. Ez Kisdi Klára munkájaként készült el az OSZK-ban.
7. A bevezető tanulmány teljes anyagának megírása, minden fejezetének többszöri megvitatása, s ezek tanulságainak összehangolása. A Bevezetés 12 fejezetből áll, 9 szerző munkájának eredménye, s több mint 100 lapot tesz ki a kötetben. Több tudományterület felől közelítve elemzi a kérdések egész sorát (a kódex története, felépítése, forrásai stb.), s új megállapításokat, illetve valószínű feltevéseket fogalmaz meg olyan központi kérdésekre nézve, mint az Apor-kódex összeállításának kora, eddig ismeretlen keletkezési helye, scriptorainak azonosítása, kötésének tanúsága, összefüggései a Lányi-kódexszel. Az együttműködés mintaszerűen valósult meg különböző tudományterületek művelői között; ennek is köszönhető, hogy a Bevezetés új tudományos eredményeket tartalmaz.

A munkálatok kutatási eredményeit tágabb keretbe helyezve célszerű szólni arról is, hogy mivel az Apor-kódex az ún. Huszita Biblia része, a vele kapcsolatos új megállapítások hozzájárulhatnak ahhoz, hogy az utóbbira ismét figyelem irányuljon. Közismert tény, hogy a „huszita-e a Huszita Biblia” kérdése valójában a mai napig nyitott kérdés. Bizonyos pontokon ehhez is adalékot jelentenek a Bevezetés új elemei. A konkrét eredmények beépülhetnek majd azokba a jövőbeli kutatásokba, amelyek (sokféle társtudomány együttműködésével) tovább tudják majd vinni e fontos kérdéskör kutatását.

Az Apor-kódex munkálatainak pedagógiai szempontból is termékenynek bizonyultak. A kiadás köré szerveződött munkacsoport 14 főből állt: 6 egyetemi hallgató, 2 doktorjelölt és 6 tapasztalt kutató dolgozott együtt éveken át. Ezáltal fiatal tehetségek számára nyílt lehetőség képességeik kibontakoztatására; a munkálat végén elmondható, hogy felnőtt több olyan kiváló kutató, akikkel mint érett szakemberekkel a jövő munkálatai során is számolni lehet.

Korompay Klára előadásai:

- *A Régi Magyar Kódexek sorozat. Új kutatási eredmények és a jövő távlatai.* – A Magyar Kultúra Napja alkalmából a „Látjátok feleim...” című nyelvemlék-kiállításához kapcsolódó tudományos ülésen elhangzott előadás, Budapest, OSZK, 2010. január 21.
- *Első nyelvemlékeink tanítása az újabb kutatások fényében.* – Katolikus Pedagógiai Szervezési és Továbbképzési Intézet, Budapest, 2010. március 19.
- *Két nézőpont találkozása: magyartanítás más anyanyelvűeknek... és a magyar nyelvtörténet.* – A magyar nyelvészeti kutatások újabb eredményei II. Kolozsvár, 2010. április 16–17.
- *La Chanson de Roland et la Hongrie médiévale : du nouveau sur Elefant.* – Littérature et folklore dans le récit médiéval, Budapest, ELTE Francia Tanszék, 2010. június 4–5.
- *Mit nyújthat a helyesírás-történet a szinkrón magyar családnévátlasz munkálataihoz?* – A nyelvföldrajztól a névföldrajzig című konferencia, Szombathely, 2010. június 8.
- *Langue mère ou « langue paternelle » : deux types de rapport au latin.* – Budapest, ELTE BTK, 235 év, 2010. szeptember 24.
- *Histoire de l'orthographe, histoire de la civilisation : les grands courants du XVIe siècle dans le domaine hongrois.* – 5e journée d'étude en linguistique finno-ougrienne, CIEH – CIEFi, Université Paris 3 Sorbonne Nouvelle, Párizs, 2011. május 6.
- *L'onomastique de la Hongrie médiévale et le Roman de Tristan.* – Dialogue des cultures courtoises. Udvari kultúrák párbeszéde, Budapest, ELTE Francia Tanszék, 2011. június 3–4. (4.)
- *A nemzetközi szavak mint a nyelvek közötti átjárás különleges terepe: magyar–francia megfelelések morfológiai tanulságai.* – 7. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus, Kolozsvár, 2011. augusztus 22–27. (26.)
- *Le hongrois parmi les langues finno-ougriennes : une approche historique.* – École Normale Supérieure, Département des Sciences de l'Antiquité, Párizs, 2011. november 21.
- *A magyar írott standard.* – Benkő Loránd emlékülés. Budapest, MTA, 2011. november 28.
- *Aurélien Sauvageot et la linguistique hongroise.* – Journée d'études „Sauvageot”. Budapest, Eötvös Collegium, 2011. december 5.
- *Nyelvi és művelődéstörténeti kérdések az archaikus népi imádságok egy motívuma kapcsán.* – Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 2012. március 6.

- *Grál-nyomok a középkori magyar kultúrában.* – Udvari Irodalom Nemzetközi Társaság magyar tagozata, Budapest, 2012. június 1.
- *Littérature médiévale et traditions populaires : les traces du Graal dans les prières archaïques hongroises.* – Byzance et l'Occident. Rencontre de l'Est et de l'Ouest. Budapest, Eötvös József Collegium, 2012. november 26.
- „Emlékezzünk régiekről...” *Pais Dezső Ómagyar Mária-síralom órái.* – Emlékkonferencia az Ómagyar Mária-síralom felfedezésének 90., valamint a Königsbergi töredék megtalálásának 150. évfordulója alkalmából. Budapest, ELTE BTK, 2012. december 18.
- „*Szerelmes nyelvtörténet*”. – Egyetemi anyanyelvi Napok, ELTE BTK, Budapest, 2013. március 7.
- *Krakkó és a magyar helyesírás-történet.* – Jagelló Egyetem, Magyar Tanszék, Krakkó, 2013. április 8.
- *A magyar nyelvű írásbeliség kezdetei. Halotti Beszéd, Ómagyar Mária-síralom.* – Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság, „A magyar irodalom története I.” képzési program keretében, Tata, 2013. október 10.
- *Forráskiadás jelen időben: az Apor-kódex munkálatai.* – Forráskiadás, forráskutatás, tudománytörténet 2. Az ELTE Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézetének „Régi magyar nyelvi források kiadásra való előkészítése és kiadása” című OTKA kutatócsoportjának konferenciája. Budapest, 2013. október 17.
- *Az Érsekújvári kódex új kiadásának bemutatója: „Én édes Istenem, segíts engemet erre az könyvre!”* Bemutatója: Haader Lea, Lauf Judit, Madas Edit és Wehli Tünde. Közreműködik: Horváth-Papp Zita és Varga Mónika. Moderátor: Korompay Klára. – MTA Nyelvtudományi Intézet, Budapest, 2013. november 12.
- *Byzance et l'Occident. Rencontre de l'Est et de l'Ouest.* – Könyvbemutató, Francia Intézet, Budapest, 2013. november 25.
- *Névtan és művelődéstörténet.* – ELTE Névtani Diákkör. Budapest, 2013. december 5.
- A magyar mint közép-európai nyelv – helyesírás-történeti megközelítésben. – A nyelvtörténeti kutatások újabb eredményei VIII. Szeged, 2014. április 3–4.

B) A magyar nyelvtudomány-történet korai forrásai: 17–19. század

Ebben a pályázati ciklusban célul tűztük ki a XVII. századból Kövesdi Pál: *Elementa Linguae Hungaricae* (1686.) c. nyelvtanának és Tótfalusi Kis Miklós *Ratiocinatio* c. ortográfiájának (1684) hasonmás kiadását fordítással, illetve a magyar nyelvtudomány-történet időben következő korszakából Révai Miklós *Antiquitates literaturae Hungaricae* (1803) című munkája magyar fordításának megjelentetését. E kitűzött célok teljesültek.

Az előző pályázati ciklus féléves hosszabbítása miatt Kövesdi Pál grammatikájának kiadása már a korábbi pályázat keretein belül megvalósulhatott, a munkát Vladár Zsuzsa fordította, és ő írta a bevezető tanulmányt és a jegyzeteket.

A mostani ciklusban tehát a tervezettnél hamarabb jelenhetett meg Tótfalusi Kis Miklós *Apologiájának* harmadik része, a *Ratiocinatio* (1697). A fordítás Fekete Csaba 1985-ös szövegének alapján készült, a fordító engedélyével, az átdolgozás a terminológiát és az írásmódot érintette. A fordításhoz Vladár Zsuzsa nyelvészeti szempontú jegyzeteket és bevezető tanulmányt készített. Koltai Kornélia, az ELTE Assziológiai és Hebraisztikai Tanszékének adjunktusa Tótfalusi művéhez hebraisztikai jegyzeteket és tanulmányt írt.

A sorozat elveinek megfelelően mindkét munka bilingvis kiadású volt (fakszimile + fordítás), és a sorozat eddigi darabjainak szerkesztését elveit követte, szerkesztőjük most is Zsilinszky Éva volt, a munkákat Haader Lea lektorálta.

A következő feladat Révai Miklós *Antiquitates* c. munkájának magyar nyelvű kiadása volt. Ezt az Országos Széchényi Könyvtárral együttműködve készítettük, az ELTE és az OSZK közös kiadványaként. Mivel az eredeti mű sok helyen elérhető, az interneten is megtalálható, nem terveztünk bilingvis kiadást. A fordítást Vladár Zsuzsa készítette, a kötetet Stemler Ágnes szerkesztette és a magyarázó jegyzetek nagy részét is ők írták. A mű terjedelme (360 oldal) és bonyolult jellege miatt a munka a

várnál nehezebbnek bizonyult. Révai művének összetettségére jellemző, hogy a szöveggondozásban és a jegyzetekben kodikológus (Madas Edit), hebraista (Koltai Kornélia), arabista (Zsom Dóra) és germanista (Erb Maria) segítségét is kérnünk kellett. A munka ráirányította a figyelmet egy, az *Antiquitates*-ban közölt és ott tévesen datált kezeslevélre is. Ennek a ritkán említett nyelvemléknek a teljes körű feldolgozását Terbe Erika végezte el.

Az *Antiquitates* magában foglalja Révai teljes nyelvészeti nézetrendszerét, amely nagyban meghatározta a XIX. század magyar nyelvtudományát. A kiadás előkészítése közben számos kérdés merült fel Révai nézeteivel és recepciójával kapcsolatban, ezeket a fordító és a szerkesztő a bevezető tanulmányban tekintette át.

Révai munkájában (mivel a magyart a finnugor mellett keleti irányba is hasonlítja) rendkívül sok héber és arab példa található. Ezért Tótfalusi hebraisztikai munkásságának vizsgálata után Koltai Kornélia rövidebb bevezető tanulmányban összegezte az *Antiquitates* hebraisztikai vonatkozásait is. A kötet szakmai lektora Zsilinszky Éva volt.

Bár eredetileg a pályázatban nem vállaltuk, elkezdtuk a fordítások során összegyűjtött grammatikai terminusok feldolgozását. A terminusokat egy különböző szempontok alapján kereshető adatbázisba kezdtük rendezni. Terveztük ehhez egy nyomtatott szótár összeállítását is. A munkát kezdetben két PhD hallgató, majd MA-s hallgatók bevonásával végeztük, és elkészült az informatikai váz is. A szótárból illetve az adatbázisból mutatót készítettünk, amelyet az Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékek Országos Találkozóján mutattunk be 2010-ben. Az adatgyűjtés sajnos a hallgatók cserélődése miatt lassan haladt, és még nem értünk a végére. A munkát mindenképp szeretnénk befejezni, ha sikeresen pályázunk, akkor az OTKA támogatásával.

A pályázati ciklus kutatási eredményeiről 2010-ben a miskolci *Textológia és filológia* konferencián, illetve a kolozsvári VII. Hungarológiai Kongresszuson, 2012-ben és 2014-ben a szegedi VII., illetve VIII. Nyelvtörténeti konferencián számoltunk be. 2013-ban Stemler Ágnes az OSZK *Források és hagyományképek* című tudományos ülészakán külön szekciót szervezett a Révai-kutatásról.

A kutatáshoz kapcsolódó konferenciák:

Stemler Ágnes

- *Az ékírásos emlékek felfedezésének magyarországi visszhangja a 19. század közepén*. Előadás a VII. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszuson (Kolozsvár, 2011. augusztus 22–27.)
- Nyelvhasználat – nyelvrokonsági elméletek a 19. század első felében. Előadás a *Forráskiadás, forráskutatás, tudománytörténet 2* című konferencián. Budapest, 2013. október 18.
- *Mátyás Flórián tanulmánya a Halotti Beszédről*. Tudományos Ülésszak, Országos Széchényi Könyvtár, Bp., 2013. november 25.

C. Vladár Zsuzsa

- *A latin nyelvű magyar grammatikák terminológiai adatbázisa*. Előadás Németh Szilviával és Karácsony Fannival az Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékek 2. Országos Találkozóján (Veszprém, 2011. április 14–15.)
- *Corpus Grammaticorum Novum*. Előadás a Filológia és textológia a régi magyar irodalomban c. konferencián (Miskolc, 2011. május 25–28.)
- *A XVII. századi magyar grammatikák héber vonatkozásai*. Előadás a VII. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszuson (Kolozsvár, 2011. augusztus 22–27.)
- *A korai grammatikák helyesírási vonatkozásai*. Előadás a SzTE BTK Magyar Nyelvészeti Tanszéke által rendezett A nyelvtörténeti kutatások újabb eredményei című konferencián (Szeged, 2012. március 29–30.)
- *Révai nyelvészeti nézetei és a gyökelmélet*. Előadás a kutatócsoportunk által rendezett Forráskiadás, forráskutatás, tudománytörténet 2. című konferencián (Budapest, 2013. október 17–18.)
- *A Halotti Beszéd kétféle latin fordítása*. Tudományos Ülésszak, Országos Széchényi Könyvtár, Bp., 2013. november 25.

Terbe Erika: *Lábjegyzet egy toldalékhoz*. Kezes levél Révai Mikós *Antiquitates*ában. Tudományos Ülésszak, Országos Széchényi Könyvtár, Bp., 2013. november 25.

A pályázathoz kapcsolódó kutatásokból készítette 2013-ban habilitációs előadását Vladár Zsuzsa.

A magyar nyelvtudomány-történet korai forrásainak bibliográfiája

2011-től is minden évben elkészült a magyar nyelvtudomány válogatott bibliográfiája, amely a neves BRILL Kiadó (Leiden) nemzetközi nyelvészeti bibliográfiájában (*Bibliographie linguistique*) jelenik meg minden évben. A magyar adatok a bibliográfia interneten elérhető adatbázisában is szerepelnek: <http://bibliographies.brillonline.com/browse/linguistic-bibliography> A bibliográfia anyaggyűjtését Stemler Agnes végezte.

C) Régi Magyar Levéltár

Ebben a témakörben a különböző levéltári letétekben található korai magyar levelek (ún. misszilisek) kiadásával kapcsolatos munkálatok folytak. A kutatás célja az eredeti forrás betűhű átírának és – lehetőség szerint – hasonmásának kiadása.

Jelen pályázatunk keretében Bagody András leveleinek betűhű forrásközlését vállaltuk. A misszilisek egy részét korábban E. Abaffy Erzsébet egy szakszeminárium keretében diákokkal kezdte átírni. A levelek másik felének átírását, ellenőrzését és az egész anyag levéltári ellenőrzését, valamint a filológiai és tárgyi jegyzetek elkészítését kellett elvégeznünk.

Mivel az előzetes filológiai munkák több mint 10 évvel ezelőtt zajlottak, mindenképpen szükséges volt újból ellenőrizni a levéltári forrásokat. Ennek során derült ki, hogy az előzetesen feltárt kb. 100 levélen kívül vannak társszerzőként írt levelek is. A levéltári kutatás során vettük észre, hogy több 16. századi Bagody családnevű szerző is van, bár a rokoni viszonyokat csak egy esetben lehetett adatolni. Mivel ezek a szerzők egy helyen, nagyjából azonos időszakban működtek, nyelvészeti szempontból mindenképpen indokolt volt a leveleik beemelése a kiadványba, így végül 128 misszilit tartalmaz a kötet. Ezért lett a kiadványunk címe *Bagody-levelek a 16. századból* (Régi Magyar Levéltár 4.)

A levelek átírási munkálataiba doktorandusz, a jegyzetkészítésbe BA-s történész hallgató is bekapcsolódott. A levelek latin részét Vladár Zsuzsa lektorálta, az újabban átírt levelek ellenőrzésében Haader Lea is segített.

A könyvbe fűzött, oldalpárokra tagozódó kötetekkel ellentétben (vö. kódexkiadások) a levelek átírának és hasonmásának egyszerre áttekinthető megjelenítése technikailag nehezen megoldható feladat; különösen az a terjedelmes misszilis-gyűjtemények esetében. Ezért a korábbi pályázati ciklusban megjelent *Batthyány Ferencné Svetkovics Katalin levelei (1538–1575)* című kiadványunk mintájára a gyűjteményben az átiratok nyomtatott, az eredetiről készült hasonmások pedig digitális változatban (DVD) találhatóak meg. Így mód van a két forma közvetlen – akár betűről-betűre történő egybevetésére, illetőleg kivetítőn történő bemutatására. További előnye az elektronikus változatnak, hogy lehetővé teszi a kézirat részleteinek igény szerinti nagyítását, ezzel az írás sajátosságainak behatóbb vizsgálatát.

A kutatáshoz kapcsolódó konferencia előadások:

Terbe Erika:

– *Forráskiadás – nyelvész szemmel*. Előadás a Filológia és textológia a régi magyar irodalomban c. konferencián (Miskolc, 2011. május 25–28.)

– *Műveltség, életmód, nyelvhasználat a Batthyány-udvarban*. Előadás a VII. Hungarológiai Kongresszuson, (Kolozsvár, 2011. augusztus 22–27.)

– *Adalékok a feltételes mód középmagyar kori használatához*. Előadás a SzTE BTK Magyar Nyelvészeti Tanszéke által rendezett A nyelvtörténeti kutatások újabb eredményei című konferencián (Szeged, 2012. március 29–30.)

– „*Ez levél adassék*”. – Egyetemi anyanyelvi Napok, ELTE BTK, Budapest, 2013. március 7.

– *A misszilisek forráskiadásának módszertani kérdéseiről*. Előadás a kutatócsoportunk által rendezett Forráskiadás, forráskutatás, tudománytörténet 2. című konferencián (Budapest, 2013. október 17–18.)

– *Nyelvhasználati minták Bagody András leveleiben*. Előadás a SzTE BTK Magyar Nyelvészeti Tanszéke által rendezett A nyelvtörténeti kutatások újabb eredményei című konferencián (Szeged, 2014. április 4–5.)

D) Egyéb munkáink

2011 júniusában *Klárisok* címmel tanulmánykötet jelentettünk meg pályázatunk támogatásával. A kiadvánnyal munkacsoportunk egyik vezető kutatóját, Korompay Klára docenst köszöntöttük nyugálományba vonulása alkalmából. A tanulmánykötet alkalmat adott arra is, hogy más tudományterület (irodalom, történelem, romanisztika) művelői is megjelenjenek, interdiszciplináris tanulmányokban bemutatva a tudományágak érintkezési pontjait. A tanulmánykötet szerkesztési munkálatait az ünnept egykori tanítványai, Csiszár Gábor és Darvas Anikó vállalták.

2012. március 21–25-e között a kutatócsoport vezetője, Friczné Terbe Erika a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Magyar és Általános Nyelvészeti Tanszékére látogatott. A találkozó célja a 2011-ben megrendezett VII. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus egyik részkötete kiadási munkálatainak előkészítése volt. Az együttműködés keretében a kongresszus Az Erdélyi magyar szótörténeti tár mint interdiszciplináris forrásanyag című szimposiumának előadásai a Tér, idő, kultúra metszéspontjai a magyar nyelvben című szimposium előadásaival közös kötetben jelennek meg. A kötet a *Tér, idő, társadalom és kultúra metszéspontjai a magyar nyelvben* címmel, Fazakas Emese, Juhász Dezső, Tamás Csilla, Terbe Erika, Zsemlyei Borbála szerkesztésében, az OTKA-kutatócsoportunk támogatásával jelent meg 2014-ben.

2013. október 17–18-án egy újabb konferenciát rendeztünk Forráskiadás, forráskutatás, tudománytörténet 2. címmel. A konferencia helyszíne az ELTE BTK volt. A konferencián a nyelvtudomány, irodalom- és történettudomány területén született új eredményekről számoltak be a résztvevők. A forráskiadás, forráskutatás tematika mellett ismét egy külön szekciót szenteltünk a tudománytörténetnek, melynek témája a 19. század első felének tudományszemlélete volt. A konferenciához kapcsolódóan *Forráskutatás, forráskiadás, tudománytörténet 2.* címmel tanulmánykötetet jelentettünk meg 2014-ben. A kiadvány a Magyar Nyelvtudományi Társasággal együttműködve az MNyTK. sorozatában jelent meg.